

Vischnaunca
Tujetsch

**Lescha davart ils dretgs politics
dalla vischnaunca da Tujetsch**

**Approbada entras la radunonza da vischnaunca ils 2 da zercladur 2023
Vigur: 1. da fenadur 2023**

TABLA DA CUNTEGN

I. Determinaziuns generalas

- Art. 1 Camp d'applicaziun
- Art. 2 Dretg subsidiar
- Art. 3 Register electoral

II. Votaziuns ed elecziuns all'urna

- Art. 4 Termin da votaziuns ed elecziuns
- Art. 5 Publicaziun
- Art. 6 Documentaziun
- Art. 7 Spediziun
- Art. 8 Biro electoral
- Art. 9 Cumissiun da verificaziun
- Art. 10 Diever dil dretg da votar
- Art. 11 Avertura dallas urnas e survigilanza
- Art. 12 Levgiaments dalla votaziun
- Art. 13 Votaziun ils dis precedents
- Art. 14 Dumbraziun
- Art. 15 Cedels da votar nunvaleivels
- Art. 16 Valeivladad dils cedels da votar tier elecziuns
- Art. 17 Fatschenta
- Art. 18 Protocol
- Art. 19 Publicaziun dils resultats

III. Votaziuns ed elecziuns sin radunonza da vischnaunca

- Art. 20 Votaziuns ed elecziuns

IV. Elecziuns dallas autoritads communalas

A. Determinaziuns generalas

- Art. 21 Demissiuns
- Art. 22 Propostas
- Art. 23 Temps d'elecziun
- Art. 24 Preparaziun dallas gliestas
- Art. 25 Acceptaziun dall'elecziun

B. Determinaziuns per las elecziuns all'urna

- Art. 26 Publicaziun e distribuziun
- Art. 27 Emprem scrutini/Pli absolut
- Art. 28 Secund scrutini
- Art. 29 Elecziun tgeua

V. Determinaziuns finalas

- Art. 30 Entrada en vigur

I. Determinaziuns generalas

Art. 1

Camp
d'applicaziun

¹ Questa lescha regla las votaziuns ed elecziuns communalas sco era l'organisaziun dallas votaziuns ed elecziuns cantunalas e federalas, aschinavon ch'ei exista persunter buca prescripziuns cantunalas e federalas ligiontas.

² Las indicaziuns davart las persunas, las funcziuns e las professiuns serefereschan sin omisduas schlatteinas.

Art. 2

Dretg subsidiar

Aschinavon che questa lescha cuntegn buca prescripziuns divergentas, valan analog las prescripziuns cantunalas davart il diever dils dretgs politics.

Art. 3

Register electo-
ral

¹ Vischinas e vischins che han il dretg da votar fuorman la cuminonza dils votants.

² La vischnaunca meina in register dils votants domiciliai en vischnaunca. Inscriziuns e cassaziuns vegnan fatgas automatica-
mein entras la controlla da habitonts. La tgira da quei register succeda a norma dallas prescripziuns vertentas dil cantun. Scadin votant sa prender investa da quel da tut temps.

II. Votaziuns ed elecziuns all'urna

Art. 4

Termin da
votaziuns ed
elecziuns

¹ Las votaziuns ed elecziuns han liug per regla la dumengia.

² Las votaziuns ed elecziuns duein sche pusseivel haver liug ensemen cun las votaziuns federalas e cantunalas.

³ Tier elecziuns succeda in secund scrutini per regla quater jamnas suenter l'emprema elecziun.

Art. 5

Publicaziun Votaziuns ed elecziuns ein d'annunziar sil pli tard 15 dis avon ch'ellas han liug egl organ da publicaziun official.

Art. 6

Documentaziun ¹ La documentaziun officiala cuntegn la legitimaziun da votar, la cuviarta da votaziun, il messadi cun eventualas annexas sco era ils cedels da votar.

² Il messadi sto cuntener las propostas per mauns dalla cuminonza dils votants ed ina informaziun objectiva dalla fatschenta.

Art. 7

Spediziun Ils votants ston obtener la documentaziun sil pli tard 15 dis avon il di da votaziun.

Art. 8

Biro electoral ¹ La suprastonza communal elegia in biro electoral; per regla treis commembers sco era ils gidonters necessaris e nominescha il president ed igl actuar dil biro. Ella sa era funcziunar senza sco biro electoral, exceptiu tier las elecziuns dalla suprastonza communal.

² Il biro electoral constatescha il resultat dalla votaziun. El eruescha il total dils votants, dils cedels inoltra, dils cedels vits e nunvaleivels e tier mintga votaziun davart fatschentas il total dallas vuschs affirmativas e dallas vuschs negativas. Tier elecziuns eruescha el il total dallas vuschs valeivlas da mintga candidat.

³ Il biro electoral repassa ils cedels da votar e decida davart la valeivladad da cedels da votar e da vuschs.

Art. 9

Cumissiun da verificaziun ¹ La cumissiun da verificaziun secumpona da treis commembers e vegn eligida sin radunonza da vischnaunca. Ella seconstituescha sesezza.

² Ils resultats dallas votaziuns ed elecziuns communalas vegnan verificai dalla cumissiun da verificaziun. Il rapport dalla verificaziun vegn communicaus alla suprastonza communal e publicaus egl organ da publicaziun official.

Art. 10

Diever dil dretg da votar

¹ Ils votants ston emplenir ora il cedel da votar persunalmein ed a maun.

² Ils votants san votar all'urna ni per via da corrispondenza.

³ Il votar per via da corrispondenza sa succeder aschigleiti ch'ils votants han retschert ils documents da votaziun.

⁴ La suprastonza communal sa possibilitar cumpleinamein ni parzialmein la votaziun sin via electronica, aschinavon che las cundiziuns necessarias per registrar tut las vuschs sco era per garantir il secret da votaziun e per impedir surdiever ein ademplidas.

⁵ La suprastonza communal regla las modalitads dalla votaziun.

⁶ Substituziun ei mo lubida eifer las normas dil dretg cantunal.

Art. 11

Avertura dallas urnas e survigilanza

¹ La suprastonza communal fixescha il temps dall'avertura ed ils loghens nua che las urnas vegnan pustadas.

² L'exposiziun dall'urna vegn mintgamai publicada egl organ da publicaziun official.

³ Scadina urna sto vegnir survigilada da silmeins duas persunas, nominadas dalla suprastonza communal.

⁴ Ils cedels da votar ston esser sil pli tard il di dalla votaziun allas 11.00 uras en Tgèsa communal.

Art. 12

Levgiaments dalla votaziun

A malsauns e mendus levgescha la suprastonza communal en concordanza cul dretg cantunal e federal igl ir a votar.

Art. 13

Votaziun ils dis precedents

La votaziun ils dis precedents al di da votaziun sedrezza tenor il dretg federal e cantunal.

Art. 14

Dumbraziun La dumbraziun dils cedels da votar ha da succeder ladinamein suenter la serrada dallas urnas.

Art. 15

Cedels da votar nunvaveivels ¹ In cedel da votar ei nunvaveivels sch'el:
a) ei buca officials;
b) ei buca emplenius ora a maun;
c) cuntegn indicaziuns disfamontas ni che tradeschan il votant.

² Ina vusch ei buca valeivla sche:
a) la voluntad dil votant ei buca clara, en special sch'ina indicaziun dil candidat ei buca legibla ni buca sufficientamein determinabla;
b) ella secloma sin in num d'in candidat, ch'ei gia menziunaus.

Art. 16

Valeivladad dils cedels da votar tier elecziuns Valeivels ein cedels da votar cun pli paucs nums che persunas ch'ei d'eleger. Medemamein ein cedels da votar valeivels cun pli biars nums che persunas ch'ei d'eleger. Ils davos nums vegnan denton strihai dil biro electoral e quei da giudem ensi e da dretg a seniester. Cedels da votar vits e nunvaveivels vegnan buca risguardai.

Art. 17

Fatschenta Ina fatschenta (project) ei approbada, sch'il diember dallas vuschs affirmativas survarga la mesadad dils cedels valeivels. Cedels da votar vits e nunvaveivels vegnan buca risguardai. Ein las vuschs ulivas, ei la fatschenta renviada.

Art. 18

Protocol Il biro electoral redegia in protocol davart il resultat da mintga votaziun ed elecziun. Quel ei da suttascriver dil president e digl actuar.

Art. 19

Publicaziun dils resultats ¹ Ils resultats da votaziuns ed elecziuns vegnan publicai egl organ da publicaziun official, avon Tgèsa communal e sin la pagina d'internet dalla vischnaunca.

² Tier elecziuns vegnan ils eligi informai a scret.

III. Votaziuns ed elecziuns sin radunonza da vischnaunca

Art. 20

Votaziuns ed
elecziuns

¹ Las votaziuns vegnan fatgas cun maun pli. Ellas ein da far en scret, sch'ina quarta dils presents pretenda scrutini. Tier votaziuns cun maun pli decida il pli absolut da quels che voteschan. Ein las vuschs ulivas, ei la damonda renviada.

² Tier votaziuns cun scrutini vala il pli absolut dallas vuschs valeivlas. Cedels vits e nunvaleivels vegnan buca quintai. Ein las vuschs ulivas, ei la damonda renviada.

³ Elecziuns succedan medemamein cun maun pli aschinavon ch'ei ha buca dapli candidats che personas ch'ei d'eleger ni sch'ina quarta dils presents pretenda buca scrutini.

⁴ Tier elecziuns sin radunonza da vischnaunca ein era personas eligiblas, las qualas ein buca vegnidas proponidas respectiv buca indicadas sin la gliesta da candidats.

⁵ Tier elecziuns vala il pli relativ. Tier il medem diember da vuschs decida la sort.

IV. Elecziuns dallas autoritads communalas

Determinaziuns generalas

Art. 21

Demissiuns

Scadin commember d'ina autoritad communal ni d'ina cumissiun ha d'inoltrar sia demissiun en scret all'administraziun communal sil termin fixaus egl organ da publicaziun official.

Art. 22

Propostas

¹ Gruppas da silmeins **5** votants san far nominaziuns da candidats per scadin post che stat en elecziun.

² La cumissiun, la quala sa vegnir convocada per la tscherca da candidats, ei era legitimada da far nominaziuns. **5** votants ston dar lur consentiment per mintga nominaziun.

³ Tuttas propostas ein da far sil termin fixaus egl organ da publicaziun official. La suprastonza communal ei obligada da publicar ad uras il termin dalla serrada da propostas. Las propostas ein da far en scret e d'inoltrar all'administraziun communal. Ina proposta astga buca

cuntener dapli candidats ch'il diember da posts libers. Ils candidats ston mintgamai vegnir indicai cun num e prenum, onn da naschienscha, liug e professiun. Officials che seretilan buca valan sco proponi. Mintga vischin proponiu sto vegnir orientaus dil sutsignau dalla gliesta, ch'el vegni proponius sco candidat per in u l'auter uffeci.

⁴ L'administraziun communal tarmetta sin giavisch a gruppas ed uniuns ina gliesta cun il diember dils posts vacants. Scadina proposta sto vegnir inoltrada cun la gliesta ufficala. Sin quella gliesta eis ei era nudau tuttas indicaziuns pertuccont l'annunzia dils candidats. Quella gliesta duei denter auter era cuntener il termin d'annunzia e l'obligaziun ch'igl ei dad orientar persunalmein il proponiu. Il sutsignau dalla gliesta atesta ch'el hagi informau ils proponi.

⁵ Seresulta ei a caschun dalla purificaziun dallas gliestas ch'ei ha buca avunda candidats pils posts vacants, sa il termin d'annunzia vegnir prolungius.

Art. 23

Temps d'elecziun

Las elecziuns communalas han per regla liug el decuors dil secund quartal.

Art. 24

Preparaziun dallas gliestas

L'administraziun communal purifichescha las propostas inoltradas. Munconzas vegnan completadas en collaboraziun cun quels che han signau la proposta. Silsunter vegnan las gliestas definitivas dils candidats preparadas. Arisguard la successiun dils nums decida igl alfabet. Ils candidats veders vegnan indicai sco tals.

Art. 25

Acceptaziun dall'elecziun

Tgi che refusescha ina elecziun sto comunicar quei a scret enteifer treis dis suenter haver obteniu la comunicaziun all'administraziun communal. Cass cuntrari vala l'elecziun per acceptada.

Determinaziuns per las elecziuns all'urna

Art. 26

Publicaziun e distribuziun

¹ Las gliestas da candidats vegnan publicadas egl organ da publicaziun uffical e repartidas a mintga votant. Il medem mument obtegn mintga votant ils cedels d'elecziun vits.

² Mo cedels ufficals valan sco cedels da votar. Mintga votant indichescha sin quels ils candidats ch'el vul eleger.

³ Eligiblas ein era personas che figureschan buca sin las gliestas da candidats. Cumulaziun ei buca lubida.

Art. 27

- Emprem scrutini
Pli absolut
- ¹ Eligida egl empren scrutini en suprastonza communal ei quella persona che contonscha il pli absolut. Il diember total da tuttas vuschs valeivlas da candidats vegn dividius tras il diember dubel da posts libers. La proxima cefra entira pli aulta ei il pli absolut.
- ² Sche dapli personas han contonschiu il pli absolut che posts vacants, ein quellas personas eligidas che han contonschiu las biaras vuschs.
- ³ Tier vuschs ulivas decida la sort entras il biro electoral.
- ⁴ Per l'elecziun dalla cumissiun da gestiun e dil cussegl da scola vala dall'entschatta enneu il pli relativ.

Art. 28

- Secund scrutini
- ¹ Sch'ina elecziun reussescha buca tier elecziuns singulas ni sche pli paucs candidats ein eligi che quei ch'igl ei d'eleger tier elecziuns cumpressivas, vegn ei fatg in secund, scrutini liber. En quel ein ils candidats che contonschan las biaras vuschs eligi (pli relativ).
- ² Personas buca eligidas egl empren scrutini san seretrer.
- ³ Al secund scrutini san era candidats separticipar che han buca priu part agl empren scrutini. Gruppas da silmeins 5 votants san far novas propostas.
- ⁴ Il secund scrutini ei d'annunziar sil pli tard siat dis avon il termin d'elecziun egl organ da publicaziun official.

Art. 29

- Elecziun tgeua
- El secund scrutini ei ina elecziun tgeua pusseivla, aschinavon ch'ei vegn buca annunziou dapli candidats che posts vacants. La suprastonza communal regla la procedura.

V. Determinaziuns finalas

Art. 30

Entrada en vigur ¹ Questa lescha ei vegnida approvada entras la radunonza da vischnaunca ils e passa en vigur igl 1. da fenadur 2023.

² Cun l'entrada en vigur da questa lescha ein tuttas prescripziuns che stattan en cuntradicziun cun las novas determinaziuns cassadas, en special la lescha davart ils dretgs politics dalla vischnaunca da Tujetsch dils 17 da december 2010.